

Prodloužit nouzový stav o víc než 30 dnů?

Nelegální, varují právníci

- CZ24 News | 28. března 2022

ČESKO: Vláda ve středu schválila kvůli přílivu ukrajinských uprchlíků návrh na prodloužení nouzového stavu zhruba o dva měsíce. Poslanci žádost posoudí na mimořádné schůzi v úterý. Prodloužení o více než 30 dnů najednou je ale podle většiny oslovených ústavních právníků nelegální a velmi rizikové. Petr Fiala prodloužení brání, nevnímá ho jako problém.

„Ono je to poctivé, mohli bychom jít do poslanecké Sněmovny a žádat o prodloužení o 30 dnů,“ sdělil premiér. Nicméně již nyní vláda prý ví, že bude potřebovat mimořádný stav déle, minimálně do konce května. Vláda prý komunikuje pravidelně všechny záležitosti a tak se Fiala neobává, že by opozice neměla dostatečný prostor.

Že bude opozice protestovat proti rozhodnutí vlády u Ústavního soudu se premiér prý nebojí. „Mimořádná situace potřebuje zvláštní řešení,“ sdělil v OVM Fiala. Není prý příznivcem nouzového stavu a nechce ho na rok.

V neděli bránila prodloužení i předsedkyně Sněmovny Markéta Pekarová Adamová. „Není to tak, že by vláda nenaslouchala opozici. To nemůže nikdo říct,“ uvedla v Partii na CNN Prima News. Předsedkyně poslaneckého klubu ANO Alena Schillerová upozornila na to, že opozice byla ochotná podpořit nouzový stav na třicet dní.

Jiný názor než vláda mají někteří ústavní experti. „Zdá se mi, že to, že je možné prodlužovat nouzový stav pouze o 30 dnů, vyplývá ze zákona o bezpečnosti. Za druhé to vyplývá z dosavadní ústavní praxe – z toho, jak je zákon čten a jak byl vykládán během celého dvouletého pandemického období. Za třetí si myslím, že je to více než správné, protože je tímto vládou udržována pod parlamentní kontrolou,“ uvedl pro portál iDNES.cz ústavní právník Jan Kysela ohledně toho, zda lze prodloužit nouzový stav o zhruba 2 měsíce.

Podle dosavadní ustálené praxe vláda žádala Sněmovnu o souhlas s prodloužením vždy o nejvýše 30 dnů, třeba opakovaně. „Nouzový stav je výjimečný stav, který dává vládě obrovské pravomoci včetně pravomoci omezovat lidská práva, a proto musí být pod silnou parlamentní a soudní kontrolou,“ sdělil pro iDNES.cz Jan Wintr, další z ústavních expertů. Ústavní soud ale přezkoumává jen jednotlivá krizová opatření.

Jan Kysela, expert na ústavní právo

„Ve chvíli, kdy neexistuje soudní kontrola vyhlášení nouzového stavu, je parlamentní kontrola to jediné, co máte k dispozici. Kdyby neplatila žádná lhůta, tak se taky může stát, že vláda vyhlásí s podporou Sněmovny nouzový stav na celé volební období a jediné, co by s tím šlo dělat, je kontrolovat jednotlivé prováděcí akty krizové legislativy, ale neuděláte nic s tím, že ČR je v

nouzovém stavu," dodal Kysela. Všechny tyto argumenty ho prý vedou k závěru, že tento krok vlády je protiprávní.

Nouzový stav využívá vláda dle svých slov např. k ubytování uprchlíků skrze Krajská asistenční centra pomoci Ukrajíně (KACPU):

„Je to nebezpečný krok. Vláda musí pro každé prodloužení předložit důvody a Sněmovna může při té příležitosti požadovat i podrobnou zprávu o tom, jak vláda své mimořádné pravomoci využívala, využívá a hodlá využívat. Předložit důvody Sněmovně znamená předložit je veřejnosti, k veřejné debatě. Prodloužením nouzového stavu o více než 30 dnů tato veřejná parlamentní kontrola významně slábne," doplnil Wintr.

Ústavní právník Jan Kudrna

Jiného názoru je ústavní právník Jan Kudrna. Podle něj je možné, aby podle ústavního zákona o bezpečnosti ČR byl prodloužen nouzový stav na déle jak 30 dnů. „V zákoně se uvádí, že nouzový stav vyhlásuje vláda a to na 30 dnů. Prodloužit ho může se souhlasem Poslanecké sněmovny ČR. Nikde ale není napsáno, že může být stav prodloužen pouze o 30 dnů," sdělil pro iDNES.cz Kudrna.

„Že by opozice neměla prostor se vyjádřit nebude nebezpečné, neboť je o tom možné mluvit kdykoliv a kdokoli může navrhnout zrušení nouzového stavu a v rámci tohoto bodu vést diskuzi, zda je či není potřeba," uvedl Kudrna. K zrušení stejně jako k prodloužení výjimečného stavu stačí souhlas většiny přítomných poslanců.

S tím rozhodně nesouhlasí Jan Kysela. „V zákoně totiž jiná lhůta uvedena není a přijde mi zcela absurdní, abychom vykládali ústavní předpisy takovým způsobem, abychom se mohli dostat do jakéhosi stavu bezčasí, kdy můžete mít nouzový stav jak chcete dlouho jenom proto, že vláda a její většina se na tom shodli," sdělil ústavní expert.

Podobný názor jako právníci Wintr a Kysela zastává i ústavní expert Václav Pavlíček. „Mohlo by to být považováno za obcházení ústavního procesu. Také je přirozeně otázka, zda důvod sám – s ohledem na předchozí rozhodnutí Parlamentu ČR a Ústavního soudu – je legitimní," uvedl pro iDNES.cz.

Nouzový stav se vždy dotkne českých občanů

Jan Wintr, ústavní právník

Vláda podle Jana Wintra využívá nouzový stav jednak ke zrychleným nákupům bez výběrového řízení, dále díky tomuto právnímu rámci zavedla zjednodušený administrativní postup zpracovávání žádostí o povolení k pobytu a vyřizování sociálních dávek. Vláda také nařídila ostatním orgánům krizového řízení – ministerstvům, krajům atd. – aby vyčlenily vhodné ubytovací kapacity. A ze státního rozpočtu může využívat rezervu na řešení krizových situací.

Ministerstvo vnitra (MV ČR) vysvětlovalo v odůvodnění původního nouzového stavu vyhlášeného začátkem března, že se nedotkne českých občanů. „Jde o klasický nástroj krizového řízení, který nebude znamenat omezení pro naše občany, ale umožní lepší koordinaci a technické řešení současného stavu,“ uvedla v tiskové zprávě mluvčí Klára Dlubalová. To je podle oslovených ústavních expertů ale nonsens.

„To, že by nouzový stav vyhlášený na území ČR neměl dopady na občany ČR, nepochybně možné není,“ uvedl Jan Kysela. „Když pomineme, že není zcela jasné, proč vláda nouzový stav potřebuje, tak se zdá, že ho potřebuje z důvodu, aby disponovala svým vlastním aparátem, aby řekněme aktivovala a mobilizovala policii více, než je to běžné. No a členové policie jsou nepochybně občané ČR,“ vysvětlil.

„To samozřejmě možné není a také to každý přece vidí, že se nás nouzový stav dotýká. Dopadá na nás v mnoha směrech, i když třeba většiny nepřímě,“ sdělil Jan Kudrna.

„Naopak z toho vyplývá, že jde o problém, který se týká občanů České republiky. V žádném případě není důvod pro to, aby se takto argumentovalo,“ sdělil Pavlíček.

Podobné vyjádření jako MV ČR uvedla i tento týden ve čtvrtek předsedkyně Sněmovny Markéta Pekarová Adamová. „Tento nouzový stav se netýká českých občanů a tak si myslím, že je zbytečná taková ta debata každých 30 dnů, kterou jsme si zde odehrávali v souvislosti s covidovou epidemií,“ uvedla předsedkyně pro ČT24.

„Připadá mi mimořádně smutné, že ti, kteří v předchozím volebním období z role opozice tepali původní vládu, za to, jak nakládá s nouzovým stavem, tak s ním nyní nakládají ještě mnohem hůře z hlediska toho, že minulá vláda se alespoň vešla do oné 30denní lhůty, zatímco tato vláda má pocit, že žádnou lhůtu nemá a že jde pouze o její vztah se Sněmovnou, což považuji za zcela nepřipadné,“ sdělil Jan Kysela.

Kabinet Petra Fialy zatím vyhlásil nouzový stav 4. března na 30 dnů. Po uplynutí této lhůty musí být stav prodloužen hlasováním v Poslanecké sněmovně. Zde má vláda většinu poslanců, tedy prodloužení by mělo projít bez komplikací. Vláda ovšem nyní žádá rozšířit své pravomoci o víc než 30 dnů, což neodpovídá dosavadní praxi. Návrh projedná v úterý příští týden Sněmovna.

Prodloužený nouzový stav chce vláda až do 31. května, tedy zhruba na další dva měsíce. „Pokud by nedošlo k prodloužení nouzového stavu, přestaly by fakticky fungovat procesy spojené se zajištěním nouzového ubytování pro uprchlíky prováděné přes krajská asistenční centra pomoci Ukrajině,“ stojí v materiálu.

Kabinet podle předkládací zprávy využil jen část oprávnění, která jí dává nouzový stav. Nevylučuje přitom jejich rozšíření. První vicepremiér vlády Vít Rakušan při obhajobě plánu také uvedl, že kabinet nechce obcházet Sněmovnu a bianco šek nežádá. Návrh je tak podle Rakušana kompromisem. Jako šéf ústředního krizového štábu navrhoval tři měsíce, ozbrojené složky měly podle něj představu ještě o delší době.

ZDROJ